

ឧបសម្ព័ន្ធទី ១០: ប្រភេទឈើមួយចំនួនដែលផ្តល់ផលិតផលបន្ថែមក្រៅពីឈើ

គ្រប់ទម្រង់នៃការដាំឈើសំរាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ គួរផ្តោតលើការប្រើប្រាស់ប្រភេទឈើដែលផ្តល់ផលិតផលបន្ថែមមិនមែនឈើ ។

ហេតុអ្វីបានជាត្រូវដាំឈើ ដែលផ្តល់ផលិតផលបន្ថែមមិនមែនឈើ (NTFP)?

ផលិតផលបន្ថែមមិនមែនឈើ គឺជាប្រភពធនធានជីវសាស្ត្រផ្សេងៗទៀតក្រៅពីឈើ ដែលរួមមានផ្លែឈើ គ្រាប់ ប្រេងចំរាញ់ចេញពីគ្រាប់ ជ័រឈើ ជ័រទឹក ជ័រ រុក្ខជាតិឱសថ គ្រឿងទេស ផលិតផលពីសត្វព្រៃ ជាតិពណ៌ រុក្ខជាតិលំអ ឬស្សី និងផ្កា ។ សក្តានុពលនៃ NTFP ក្នុងការរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រមានទំហំធំធេងណាស់ដោយសារប្រជាជនជនបទ បានរុករកផលិតផលទាំងនោះក្នុងរយៈពេលពេញមួយឆ្នាំដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពរបស់ពួកគាត់ ។

នៅពេលរៀបចំផែនការដាំឈើសំរាប់ NTFP ការលាយចំរុះប្រភេទឈើដាំដែលអាចទាញយកផលបានជាប្រចាំទាំងក្នុងរយៈពេលខ្លី មធ្យម និងរយៈពេលវែង ។ ឧទាហរណ៍ខាងក្រោមនេះបង្ហាញអំពីសក្តានុពលនៃ NTFP នៅក្នុងដំណុះព្រៃស្រោងដែលពេញអាយុ ។

NTFP ជួយជំរុញឱ្យសហគមន៍មូលដ្ឋានចូលរួមក្នុងការងារគ្រប់គ្រងនិងអភិរក្សធនធានព្រៃឈើ ។ សហគមន៍មូលដ្ឋានមានចំណេះដឹងជ្រាលជ្រៅអំពីអេកូឡូស៊ី និងការដុះលូតលាស់នៃផលិតផលព្រៃឈើ ។ នៅក្នុងការសិក្សាមួយ ដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងខេត្តរតនគិរី គេបានប្រមាណថាប្រាក់ចំណូលប្រចាំឆ្នាំដែលបានមកពី NTFP មានប្រមាណ ៤ ០០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក បើធៀបទៅនឹងប្រាក់ចំណូលដែលបានមកពីការធ្វើអាជីវកម្មឈើក្នុងមួយហិកតាដែលមានប្រមាណតែ១៦៩៧ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ។ តួលេខនេះអាចមានការកើនឡើងច្រើនថែមទៀតបើគិតបញ្ចូលទាំងផលប្រយោជន៍ នៃការការពារទីជំរាល និងតំលៃនៃជីវចំរុះ (Bann 1997) ។

រុក្ខជាតិឱសថ ជាផ្នែកមួយនៃ NTFP រុក្ខជាតិឱសថគឺជាក្រុមសំខាន់មួយដែលបំពេញតំរូវការខាងផ្នែកធនធានធម្មជាតិរបស់មនុស្សជាតិ ។ បច្ចុប្បន្ននេះយោងតាមរបាយការណ៍របស់អង្គការសុខភាពពិភពលោកប្រជាជនពិភពលោក ប្រមាណ ៨០% ពីងផ្នែកទៅលើរុក្ខជាតិឱសថសំរាប់ការថែរក្សាសុខភាពរបស់ខ្លួន (Kanta *et al* 1998) ។ នៅឆ្នាំ ១៩៨១ រុក្ខជាតិប្រមាណ ៤០០ ប្រភេទត្រូវបានកែច្នៃជាផលិតផលសំរាប់លក់នៅលើទីផ្សារដោយឧស្សាហកម្មផលិតចំណីអាហារនៅពាសពេញសហរដ្ឋអាមេរិក និងមានតំលៃប្រមាណ ៣៦០លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក (Tyler 1986) ។ តួលេខនេះបានកើនដល់ ៣៦ ពាន់លាន ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក នៅឆ្នាំ ១៩៩៤ (Hasler 1995) ។

បូស្សី: បូស្សីត្រូវបានចាត់ទុកថាជាប្រភេទរុក្ខជាតិដុះលូតលាស់លឿនហើយផ្តល់ប្រាក់ចំណូលបានរាប់រហ័ស ។ ប្រភេទនេះទាមទាររយៈពេល២-៣ ឆ្នាំដើម្បីដុះលូតលាស់ពេញរូបរាង អាចប្រមូលទំពាំង គ្រឿងសំណង់ ស្រាលៗ ស្លឹកសំរាប់ធ្វើជាចំណីសត្វនិងជាវត្ថុធាតុដើមសំរាប់សិប្បកម្ម ។ ឧទាហរណ៍ប្រភេទបូស្សីដែលអាចប្រើប្រាស់ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្ររួមមានបូស្សីឃ្នៃ បូស្សីរលាក បូស្សីកែវ បូស្សីស្រុក បូស្សីឃ្នៃស្រុក បូស្សីពឹងពុង ។

តារាងទី ២: ឧទាហរណ៍នៃប្រភេទឈើមួយចំនួនដែលផ្តល់ផលិតផលបន្ថែមក្រៅពីឈើ

លរ	ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ	ឈ្មោះខ្មែរ	ផ្នែកនៃការប្រើប្រាស់
1	<i>Albizia lebbek</i> *	ច្រូស	ស្លឹក សំបក គ្រាប់ ឈើ/ចាប់យកអាសូត
2	<i>Amomum villosum</i>	ដំឡូងត្រីង	ផ្លែ
3	<i>Anacardium occidentale</i>	ស្វាយចន្ទី	ផ្លែ
4	<i>Aquilaria crasna</i> *	ចន្ទីក្រសួរ	ខ្ទឹមចន្ទីក្រសួរ ប្រេង សំបក សាច់ឈើ ឫសឈើ
5	<i>Artocarpus spp. (jackfruit)</i>	ខ្នុរ	ផ្លែ សាច់ឈើ
6	<i>Azadirachta indica</i>	ស្តៅ	ស្លឹក ផ្កា គ្រាប់ សំបក ឫស សាច់ឈើ
7	<i>Canarium album</i>	ត្រឡាត់	ផ្លែ សាច់ឈើ
8	<i>Casuarina equisetifolia</i>	ស្វាវ	សរសរ សាច់ឈើ ចាប់យកអាសូត កសិកម្ម
9	<i>Citrus aurantium</i>	ក្រូចល្វីង	ស្លឹក ផ្កា សំបក
10	<i>Cocos nucifera (coconut)</i>	ដូង	ស្លឹក ផ្លែ អុស
11	<i>Cratoxylon prunifolium</i>	ល្បឿង	សរសរ ស្លឹក សាច់ឈើ
12	<i>Dasymachalom lamentaceum*</i>	ជើងចាបភ្នំ	ផ្លែ សាច់ឈើ
13	<i>Dialium cochinchinensis</i>	ក្រឡាញ់	ផ្លែ អុស សាច់ឈើ
14	<i>Dipterocarpus alatus</i>	ឈើទាលទឹក	ដីរ សាច់ឈើ
15	<i>Dipterocarpus intricatus</i>	ត្រាច	ដីរ សាច់ឈើ
16	<i>Fagraea fragrans*</i>	តាត្រាវ	សាច់ឈើ សំបក/ឱសថបូរាណ ដាំជាលំអ
17	<i>Garcinia hanburyi*</i>	រង្ក	សរសរ ដីរង្ក/ឱសថបូរាណ
18	<i>Garcinia magostana (mangosteen)</i>	មង្គុត	ផ្លែ
19	<i>Hopea odorata*</i>	គគីរម្សៅ	សរសរ សំបក សាច់ឈើ
20	<i>Leucaena leucocephala</i>	កន្ទុំថេត	ស្លឹក ផ្លែ អុស ចាប់យកអាសូត
21	<i>Mangifera indica (mango)</i>	ស្វាយ	ផ្លែ សំបក ឫស សាច់ឈើ
22	<i>Melanorrhoea laccifera*</i>	គ្រើល	ដីរលក្សណ៍ សាច់ឈើ
23	<i>Moringia oliefera</i>	ម្រុំ	ស្លឹក ផ្កា សំបក ផ្លែ